

Vader van vier miljoen laboratoriumkinderen

- dinsdag 05 oktober 2010

Nobelprijs geneeskunde voor uitvinder van in-vitrofertilisatie

Louise Brown (l) op haar 25ste verjaardag in 2003, met Robert Edwards (m) en 's werelds tweede proefbuisbaby, Alastair MacDonald. epa

BRUSSEL - De Nobelprijs geneeskunde gaat dit jaar naar de Brit Robert Edwards. Met zijn in-vitrofertilisatietechniek hielp hij miljoenen onvruchtbare vrouwen aan een kind.

Toen in de zomer van 1978 's werelds eerste reageerbuisbaby werd geboren, de Britse Louise Brown, was dat voor Robert Edwards de bekroning van twintig jaar hard labeur. Halverwege de jaren vijftig was de wetenschapper aan de universiteit van Cambridge begonnen broeden op een manier om onvruchtbare vrouwen aan een kind te helpen.

Het inzicht dat bevruchting ook buiten het lichaam kon geschieden - onderzoek bij konijnen had uitgewezen dat eicellen in een kweekbakje konden worden bevrucht door er sperma bij te gooien - bracht hem op het idee van de 'proefbuisbaby'. Met zijn landgenoot Patrick Steptoe, een gynaecoloog, werkte hij het konijnenprincipe uit voor mensen. Met succes: sinds Louise Brown zijn over de hele wereld vier miljoen reageerbuisbaby's geboren.

Vanwege Edwards' bijdrage aan die mijlpaal in de geschiedenis van de geneeskunde en omdat hij 'talloze onvruchtbare paren hoop heeft gegeven en gelukkig heeft gemaakt', lauwerde het Zweedse Karolinska Instituut hem gisteren met de Nobelprijs geneeskunde. Edwards (inmiddels 85) hoeft het prijzengeld van tien miljoen Zweedse kroon (dik een miljoen euro) met niemand te delen - medepionier Patrick Steptoe overleed al in 1988, tien jaar na de geboorte van Louise Brown en ook hun technische assistente, Jean Purdy, leeft niet meer - en de Nobelprijs wordt nooit postuum toegekend.

Wereldwijd reageerden wetenschappers enthousiast op de bekroning van Edwards. 'Beter laat dan nooit', zei de Brusselse vruchtbaarheidsspecialist André van Steirteghem, alluderend op de slechte gezondheidstoestand van Robert Edwards. Die kon gisteren de telefoon van het Nobelprijscomité niet zelf aannemen - dat deed zijn vrouw Ruth in zijn plaats. Zij liet Stockholm weten 'verguld te zijn' met de uitverkiezing van haar man en er zeker van te zijn dat ook hijzelf blij zou zijn met deze bekroning op het eind van zijn leven. 'Het was nu of nooit', zegt Van Steirteghem over de last-minute-erkenning voor Edwards.

De toekenning van de Nobelprijs, de hoogste eer in de wetenschap, staat in schril contrast met de

tegenwerking die Edwards in de beginjaren te verduren kreeg. Tegenwerking van de Kerk, van de overheid en van de tabloidpers, maar ook van zijn eigen vakbroeders. Toen hij en Steptoe voor de allereerste keer een eikel hadden opgepikt bij een vrouw en daarover wilden rapporteren in de vakpers, werd hun manuscript op ethische gronden afgewezen door het vooraanstaande *British Journal of Obstetrics and Gynaecology*. Ook latere resultaten werden vaak doodgezwegen door de bladen - het BJOG was niet het enige tijdschrift dat dwarslag.

Ook ziekenhuisdirecties deden lastig - een wetenschapper (Edwards) die zich met de stiel van een arts (Steptoe) kwam bemoeien, dat was niet vanzelfsprekend in de jaren zeventig. Maar Edwards en Steptoe deden koppig voort en behandelden honderden onvruchtbare vrouwen, aanvankelijk zonder succes, tot op 25 juli 1978 dan toch Louise Brown werd geboren, gevolgd door nog twee andere kinderen in de herfst van hetzelfde jaar. Maar zelfs daarna konden ze nergens steun voor hun onderzoek krijgen en moesten ze een privékliniek openen om hun patiënten te behandelen. (Edwards zat toen voor Labour in de politiek, en in die tijd werden Labour-gekozenen allerminst geacht privéklinieken te stichten.) De twee deden het toch en eind jaren tachtig hadden ze tweeduizend kinderen verwekt. Vandaag worden in het westen twee op de honderd baby's verwekt met in-vitrofertilisatie (ivf).

Na zijn pensionering bleef Edwards de ontwikkelingen in het domein volgen. Ze stemden hem niet altijd vrolijk: zo stuitte de hoge prijs van een vruchtbaarheidsbehandeling hem tegen de borst en was hij ongelukkig met het naar zijn smaak te vrije gebruik van hormonen. 'Wij gebruikten die heel spaarzaam om de eisprong te stimuleren', zei hij ooit in een interview met deze krant. 'Tegenwoordig wordt een batterij aan hormonen in stelling gebracht. Het is een farmacologische nonsens geworden.' Ook met de eerder geringe slaagkans van ivf bleef Edwards in zijn maag zitten - per behandelcyclus heeft een vrouw gemiddeld één kans op vijf op een kind, te weinig naar zijn smaak. Maar de twijfels die werden gezaaid over de langetermijngevolgen van ivf op de gezondheid, daar ging hij niet in mee - inmiddels is bewezen dat ivf-baby's even voorspoedig opgroeien als andere baby's.

Louise Brown, 32 ondertussen, heeft inmiddels een zoontje van drie, dat zonder medische hulp werd verwekt. In Edwards eigen familie zorgde ivf wél voor nieuw leven - zijn dochter kreeg een kind dat in het lab werd verwekt.

Hilde Van den Eynde